

Roman Marcinek

historyk
Narodowy Instytut Dziedzictwa

historian
National Heritage Board of Poland

Józef Pieniążek. Piewca rodzimego krajobrazu

Józef Pieniążek. Bard of the native landscape

Abstrakt

Józef Pieniążek (1888-1953), malarz i grafik, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w swej twórczości skupił się na dokumentowaniu zabytków i elementów ludowej kultury materialnej. Uczeń Leona Wyczółkowskiego, związany ze swym mistrzem przez całe życie, nie podążał za modnymi nurtami w sztuce, nigdy nie stał się – bo też się o to nie starał – modny. Ale dla konserwatorów zabytków, etnografów, badaczy krajobrazu kulturowego jego twórczość jest ważna. Pozostawił po sobie wiele udanych grafik (część zebrał w teki), wielką liczbę rysunków i akwareli. Na przełomie lat 20. i 30., z inspiracji Wyczółkowskiego, zainteresował się kulturą ludową. Zaczął utrzymywać relikty dawnego stroju, zabytki tradycyjnej sztuki i architektury, często ukazywane na tle czystego jeszcze krajobrazu. Z profesorską skrupulatnością starał się wysublimować z powszechnego w jego czasach zasobu architektury ludowej obiekty najcenniejsze. W trakcie krajoznawczych wędrówek włożył dużo pracy w dokumentację regionalnych strojów, ginących zawodów, portretowanie ludzi. W 1937 r. opublikował we Lwowie tekę 40 barwnych kompozycji ukazujących stroje i typy górali, zabytki budownictwa, kultury i sztuki kościelnej i ludowej z rejonu Podhala, Orawy, Spiszu, Żywiecczyzny, Pienin, Sądecczyzny. W latach 1925-1938 uczestniczył w życiu artystycznym, brał udział w licznych wystawach, salonach i pokazach. Był aktywnym członkiem m.in. Związku Polskich Artystów Grafików.

Słowa kluczowe: zabytki, architektura drewniana, ikonografia, etnografia, Krzemieniec, Sandomierz, Podhale

Dr Roman Marcinek – historyk, główny specjalista w Narodowym Instytucie Dziedzictwa OT w Krakowie, autor licznych publikacji dotyczących dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz wartości niematerialnych.

Abstract

Józef Pieniążek (1888-1953) – painter and graphic artist, graduate of the Academy of Fine Arts in Cracow; in his work, he focused on documenting monuments and elements of folk material culture. Student of Leon Wyczółkowski, associated with his master throughout his life, did not follow fads in the art, he also never became – because he did not try too much – fashionable. However, for conservators of monuments, ethnographers, and cultural landscape researchers, his work is important. He left many good graphics (part of them compiled in portfolios), a large number of drawings and watercolours. In late 1920s and early 1930s, he became interested, inspired by Wyczółkowski, in folk culture. He began to perpetuate the relics of the old dress, the monuments of traditional art and architecture, often shown against the background of a clear landscape. With academic preciseness, he tried to sublimate the most valuable objects from the resource of folk architecture common in his times. During his sightseeing trips, he put a lot of effort into documenting regional costumes, disappearing professions, portraying people. In 1937 in Lviv, he published a portfolio of 40 colourful compositions featuring costumes and types of highlanders, architectural monuments, folk and sacral art and culture from the regions of Podhale, Orava, Spisz, Żywiec, Pieniny, Sądecczyzna. In 1925-1938 he participated in artistic life, took part in numerous exhibitions, salons and shows. He was an active member of the Polish Graphic Artists Association and other organisations.

Keywords: monuments, wooden architecture, iconography, ethnography, Krzemieniec, Sandomierz, Podhale

Roman Marcinek, PhD – historian, chief specialist at the National Heritage Board of Poland, Local Branch in Cracow, author of numerous publications on heritage, cultural landscape and intangible values.